

РОЗСВІТ

Часопись полонених

громади „Самостійна Україна“.

Видає: Видавництво „Український Рух“.

ДО ТОВАРИШІВ УКРАЇНЦІВ.

Генеральна Старшина громади полонених Українців табору Раштат звертається до товаришів полонених із товарицьким закликом складати жертви на Український Національний Фонд. Гроші зараз є нашою зброя! Чим більше їх буде, тим сильніше розв'ється наш національний рух і тим скорше ми осягнемо нашу мету. Часописи, школи, організації не можуть існувати без гроша!

Несім же нашу жертву на вівтаря нашого рідного краю, нашої любої України!

Генеральна Старшина.

Раштат, 18. червня 1917.

Ми мали вже нагоду подати нашим товаришам читачам про те, що Українська Центральна Рада, яка заступає тепер національно-політичні, господарські й соціальні інтереси українського народу, звернулася до всього українського громадянства зі зазивом жертвувати на „Національний Фонд“. Днем цих по-жертвувань призначено Зелені свята.

Під „Національним Фондом“ треба розуміти грошові суми, капіталці, які мають вживатися провідною організацією українського руху на політичну працю й на культурно-національні потреби українського народу. Цей фонд, що складається з державних засобів, але не може скористати з них щось для власної культури. Більш того, ми не могли, не мали права, помимо держави засновувати такі інституції, які би могли грошово підтримувати ті або інші культурно-національні змагання. Нам було заборонено засновувати національні кредитові товариства або банки. Ми стояли перед непереможною забороною творити свої національні фонди. В даннім випадку ми були в гірших обставинах, ніж які інші недержавні нації навіть ті ж самі Росії. Бо деякі народи Росії ще до війни мали дозвіл складати спеціальні грошові суми, які шли на будову їхнього національного життя, на піднесення їхньої культури. А з нами не числилися, бо нам цілком навязували чужу культуру й уважали, що ми мусимо бути з цією вдоволені.

Брак грошових засобів відчувався вже до війни. Хоч яка гостра заборона була на прояву національного життя на Україні, але в деяких галузях, як на приклад у пресі, в літературі в театрі могли Українці себе виявляти. Але ні театр, ні преса, ні література не могли розвиватися за відсутністю грошових засобів. Вони не могли стати предметом піклування цілої нації, від якої могли б дістати підтримку принаймі в першу тяжку хвилю. Як відомо, відкрите якогодбудь пресового органу, або видання літератури потрібувало багато грошей, а цих нам бракувало. Українські часописи, тижневники й інші видання не могли бути поставлені на твердий ґрунт, не могли притягнути достаточне число письменницьких сил і тому не могли кон-

кувати з російською літературою. Багато талановитих сил стратила Україна, бо вони стали писати московською мовою, стали збагачувати московську літературу, яку підтримувало не тільки суспільство, але й держава. Отже вже до війни не могли деякі галузі нашого життя в достатковій мірі розвинутися, а за відсутністю змоги цілій нації плекати матеріально піднериати ці галузі життя. Тепер, коли завдяки революції зявилася можливість націоналізувати всі сторони нашого життя, брак грошових засобів відчувався як найдуще.

Необхідно відкривати часописи, тижневники, місячники, які би несли рідне слово в усіх кутках нашого краю. Необхідно як найскоріше переводити націоналізацію школи, яка сама потрібувала великих засобів. Ми не маємо ані підручників шкільних, ані учителів, котрі були б у достатковій мірі підготовлені до того, щоби вже тепер провадити науку в школі в рідній мові. Для учителів необхідно відкривати підготовчі курси. Треба націоналізувати різного роду кооперативи, необхідно вести широку організацію робітничих і селянських верств. Час не стоїть. Треба користатися цим гарячим моментом. Треба поставити українське життя на такий ґрунт, щоби ніщо не могло порушити його. Необхідно виявити, що український народ здійнить до організації, здійнить до державного життя. Разом із цією творчою працею необхідно вести й сильну політичну боротьбу. Хоч нацизм уже зник, але не один цар і його правительство були звергнені. Українці, що писали їх деякі російські політичні партії, які хоч і не відмовляють Українцям їх окремішності, але в деякі разі в противника широкої автономії. Вони хотять дати нам дещо, та й задоволити Українців, але цього мало. В цій напрямку, при теперешній широкій свободі, вони зачинають уже вести агітацію. Із цими течіями потрібно вести широку боротьбу. Питання про автономію України мають вирішити загально російські Установчі Збори. Отже тепер необхідно підготувати український народ до того, щоби він знати, кого післати на Установчі Збори. Це ви агає широкої агітації, особливо поміж селянським населенням.

Все це, як преса, література, школа, організація й агітація серед широких верств народу, вся ця будова українського життя потребує великих матеріальних засобів. А тим часом ми ще не можемо користатися підпомогою із загально-державних джерел, не можемо також обкладати наш народ якимись податками. Для нас лишається ся одно, на що ми можемо рахувати,—це свідомість нашого народу і його добровільні датки.

З огляду на потреби матеріальних засобів українські організації ще в квітні цього року заснували власний Національний фонд, який мав би складати ся із добровільних по-жертвовань. З приемністю можна зазначити, що наш народ радо пішов на зустріч цьому, і вже в перші дні після засновання фонду суми його зросли до кільканадцяти тисяч рублів. Але велике народне діло вимагає сотків тисяч і мільйонів рублів. Тому Українська Центральна Рада звернула ся з окремим закликом до українських горожан, щоби вони давали свій трудовий гріш на національний фонд. Заклик цей донеє ся й до нас полонених Українців, які згуртовані тут по таборах. Він викликав захоплення її бажання також причини ся в справі матеріальної підпомоги визвольному рухові земляків Українців і звідси з половиною післати й свій трудовий феник.

Наша раштатська громада вже склала досить значну жертву. Складають такі жертви й поодинокі таборові організації. Та крім цього як головна управа табору, так і заряди поодиноких організацій порішили звернутися до своїх членів і до інших Українців, які знаходяться поза табором, із закликом через нашу часопись жертвувати на Національний Фонд.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Щіна одного примірника 2 ф.)	
На місяць у таборі . . .	20 ф.
” ” поза табором . . .	50 ”
” ” півроку у таборі 1 м. 20 ”	
” ” поза табор. 1 ” 80 ”	
” ” рік у таборі . . .	2 ” — ”
” ” поза табором 3 ” — ”	

АДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).
(Комітет видавництва).

Виходить два рази на тиждень.

Ми певні того, що цей заклик не лишиться без відгуку. Ми певні, що товариші полонені Українці відчувають вагу цієї історичної хвилі, піймуть потребу й значіння національного фонду і як у багатьох інших випадках підуть на зустріч великого й святого діла.

Привіт полонених Українців табору Раштат до „Української Центральної Ради“ в Київі.

Віче полонених Українців у таборі в Раштаті в Німеччині зі здержанням духом стежить за розвитком національно-політичної боротьби Дорогого Брацтва на вільній уже від царської самовлади Україні, незвичайно радіє проявам великої акції, яку почав народ у тій важкій для нього хвиліні, витас Дорогий Рідний Край із пробудженем із доеголітнього сну та подає братню руку всім організаціям на Україні в справі піднесення з руки цілого національно-політичного життя Рідного Краю. Не маючи змоги враз із Вами станути в рядах борців за волю Рідного Краю, віддаємо на цю боротьбу те, на що може спромогти ся шире серце полоненого Українця, віддаємо наші ощадності, хай ідуть вони на загальне добро наших братів, хай та невеличка лента збільшить Национальний скарб нашого народу, хай вона стане документом, що віддані горами-лісами від Рідної Землі не забуваємо й ми, полонені, про оборигані супроти неї.

Хай живе вільна Україна, хай живе вільний український народ! Хай збирається й росте Український Національний Фонд!

До товаришів членів Національної Секції.

„І оживе добра слава“.
„Слава Україні!“

Ограблений, пошуканий, збавлений національного „я“—наш український народ довго стогнав під нелюдським утисками російських царів. Ці утишки, здавалося, убили слідомість, убили всі виці стремлення й національні ідеали нашого народу. Та ніщо не в силі було вбити душі народу. Заликани у собі—народ наш чекав „останньої лютої години“, щоби сказати своє бажання:—“В своїй хаті, своя воля”.

І ся остання година національного поневолення прийшла. З упадком „протого“ „пяного господаря“—український народ воскрес і, певний своєї сили й творчості, рушив на шлях нового життя. Але й цей шлях ще не цілком вільний від буряну й каміння. Ще треба „каміньярам“ розчищувати дорогу народові!

Українці в своїм столичнім місті Київі створили своє тимчасове правителіство—“Українську Центральну Раду“.

Потрібуючи матеріальних засобів „Українська Центральна Рада“ збирає жертви на Національний український фонд. Вага цього фонду кожному зрозуміла. Гроші з цього фонду підуть на українські школи, на українську пресу, на економічну допомогу українському селянству: вдовам і сиротам!

Перебуваючи в неволі й не маючи щастя активно принять участі у боротьбі нашого народу за своє право—президія Національної секції звертається до всіх членів секції із зазивом: „Приайдмо й ми на поміч нашому рідному краєві, даймо й ми свій тяжко зароблений гріш на український національний фонд, на святе національне діло! Зробім так—щоби наші діти не могли нам закинути, що ми сиділи з заложеними руками, коли треба було ужити цих рук для діла, яке би послужило рідному краєві. Покажім, що ми хочемо забути „срамотну давню годину“.

Президія Національної Секції.

ДО ТОВАРИШІВ-СІЧОВИКІВ.

«Душу й тіло ми положим
За нашу свободу
І покажем що ми, браття,
Козацького роду».

Славне Січове товариство! Ми стоймо на передодні сповнення наших національних стремлінь!

З упадком царизму в Росії—український народ приступив до творення „вольної“ „нової“ сімї.

Відживають придавлені царями організації, формуються національні українські війська, засновуються українські школи, організується широка поміч обідраному українському мужикові!

Всіх Українців обєднує „Українська Центральна Рада в Київі“.

В цій творчій роботі наш народ потрібусь матеріальних засобів. На минулі Зелені Свята по всій Україні збиралося жертв на Український Національний Фонд, на фонд, що має стати нашою національною скарбницею.

Отаманна Старшина знає, що все Січове товариство горить готовістю стати до активної участі у відбудуванню нашого рідного краю! Та ми у полоні.

Таборові організації постановили відгукнутися на заклик „Української Центральної Ради“ її собі зібрати жертв на Національний Фонд.

Отаманна Старшина зі свого боку звертається до всіх Січовиків із покликом жертвувати на Національний Фонд.

Вона сподіється, що Січовики як один підуть за її покликом і покажуть, що в них любов до України—над усе!

Най живе Вільна Україна! Най живе Січ!

Раштат, 15. VI. 1917.

Отаманна Старшина.

ВІСТИ З РОСІЇ.

На Раді салдатських та робітничих депутатів.

ПЕТЕРБУРГ, 26. травня. „Реч“ від 26. травня подає відомості про засідання „Ради салдатських та робітничих депутатів“.

Засідання присвячено звідомленням соціалістичним міністрам.

Першим виступив міністер почт та телеграфів І. Г. Церетелі. Засувавши загальне положення міністрів-соціалістів у тимчасовому правительству, д. Церетелі заявив, що міністри соціалісти невпинно проводять в своїй внутрішній і закордонній політиці ті думки, які висловила „Рада“, коли призначувала їх.

Міністри—соціалісти заняті головним чином справами закордонної політики. Вони стремляться до того, щоби увійти в тісні зносини з демократичними силами цілого світу. Є надія, що міжнародна демократія піде за революційним російським пролетаріатом. Надія міністра Церетелі ще й досі лишається надією. Як відомо,

демократія інших держав мовчить, а замість того знів підняла голову імперіялістична буржуазія. Ред.

Далі міністер Церетелі торкнувся внутрішньої політики. Країна дійсно в небезпеці і тому правительству приходиться напружувати всії свої сили, щоби спасті державу. Правительство рішило примусити всіх класів населення піти на жертви. Демократія принесла не мало жертв, тепер черга за іншими класами.

Після Церетелі виступає міністер праці, Скобелев.

Він каже, що завданням міністерства праці є поліпшити положення працюючих верств народу. Робітники мусять зорганізуватися для дальшої боротьби з капіталом, сим міністерство праці лишиться нейтральним у цій боротьбі й лише в останню хвилю буде вступати, як посередині між працюючими а капіталом.

Далі міністер каже, що старе царське правительство привело до повного зруйнування державної господарки, і тепер треба великих зусиль, щоби це naprawити. В першу міру треба обклади великими налогами банкірів, капіталістів і взагалі заможні верстви населення. До цієї пори налоги платила переважно демократія, але від тепер відношення міняються. Налоги на капіталістів і банкірів треба підвищити на 100 процентів, це значить, що підприємці будуть віддавати державі майже цілій свій дохід.

Після Скобелєва виступає міністер рільництва, соціаліст Чернов. В справі розвязання земельного питання він заявляє, що міністерство видало закон, який забороняє купувати, продавати або закладати землю аж до того часу поки Установчі Збори не розвяжуть земельного питання. Крім того приступлено до улаштування місяцівих волоських, повітових і земельних комітетів, які мусять виробити проект земельної реформи для своїх місцевостей.

Після звідомлення міністрів, виступило декілька промовців із гострою критикою правительства, але нарешті прийнято резолюцію, якою висловлено повне довірre тимчасовому правительству, в складі якого знаходяться міністри соціалістів.

Жалоби промисловців Росії.

ПЕТЕРБУРГ, 25. травня. „Реч“ від 25. травня подає відомості про нараду промисловців в Україні із тимчасовим правителівством.

На засіданні тимчасового правительства прибула делегація промисловців залізної, та чавунної та горної промисловості на Україні з п. Кутлером на чолі.

Делегація принесла жалобу на робітників, які своїми домаганнями підвищили платню унеможливлюють дальший розвій промисловості.

Робітники, після слів делегації, жадають загалом більш платні, ніж промисловці мають доходу з підприємств. Так наприклад, в Донецькому промисловому районі робітники 18 металевих підприємств, капітал яких разом виносить 195 міліонів рублів, а дохід із процентами 93 міліонів, жадають підвищення платні на 240 міліонів.

МАЛІЙ ФЕЙЛСТОН.

На російськім фронті.

Вечоріс. Останні проміні сонця ледви освічують довгий, покручений ряд окопів, перед ним вузеньку, мов стяжка річки, за нею другий ряд окопів, а далі ліс, а ще далі шпилі високих гір. Образ чудовий. Мир ітиша, в розумінні воєнному. В окопах хтось рипить на гармонії, а другий приспівує:

„...Уж ми пілі, пілі,
Всем селом в утробу лілі
да наслажда-а-лі ся...“

Зайняття салдатів найріжнородніші. Одні гріють чай, і дим тонким стовпом піднімається високо-високо, аж до неба, другі повізазили на окопи, поздімали сорочки і полюють на найлотішого ворога російського салдата, треті уважно ляскать колодою засмальціваних карт і т. д. т. д.

З противного боку, значить від ворожих окопів, виринають одна за другою салдатські постаті й прямують ...до дому“. Постаті коливаються, розмахують руками, спотикаються.... Видно на підпитку. Це повертають салдати з гостини в німецьких окопах. Річки переходять у брід і зникають за окопами. До кожного, що вернув із того боку збігають ся салдати, розпитують, дивують ся... завидують.

„Вот, брат, потому, йон то же, веть, христянин“, меле один заплутаним язиком.

„А далбанулі, брат, ві-окак“,—показує він біля горла.

„А як там у їх? Ліпше, як у нас? Що вони кажуть?

„Лешій яво зная... што йон... тарабанить па свому... А пагаварілі всьо такі па душам... Ех, брат, кака уж вайна... потому все ми, веть, братя!“

„Завтра, братци, гостей прінімати будем“, радо сповіщає другий, „потому нада же честь то знать, ну і пріглашлі к себе, да...“

Довго ще ведуться ся балачки на ріжні теми, доки язки тих, що „далбанулі“, ще повертаються. Потім вони розлазяться по землянках і засилюють, може в перший раз за третій рік, міцним сном.

А тим часом чутка, що завтра прийдуть у гості Німці, геть далеко розноситься в обідві кінці окопів і доходить до начальства, не колишнього, а теперішнього-місцевого військового комітету. На швидку скликають ся збори й ухвалюється заарештувати тих, що були в Німці за „зраду“.

Ухвали зараз же переводить ся в життя. Сіллях „зрадників“ будуть, читають їм ухвали комітету, які вони не розуміють, і ведуть до начальства.

„Ето тошно... а всьо такі... не зачто,“ протестує дехто з просоння.

Ця новина ще швидче стає відомою салдатам, ніж перша.

„Братанья не дазваляют!“

„Что ж ето, снова старис порядкі заводят!“

„Братци, с'єчас же заседанія!“

Збори дійсно еходять ся. Обговорюють справи братання. Більшість за тим, щоб не за-

бороняли братання, але є й такі, що противляються цьому. Особливо завзято виступає проти братання зводний Онучкін. Та прихильників братання більше, і вони беруть верх. Тоді противники загрожують, що будуть стріляти на тих, хто піде братати ся.

„А ми то што, нешто не вмесс,“ відповідають прихильники.

„А камі так, я вам не начальник“, заявляє Онучкін.

„Ненадоть, велика важноть!“—відповідають йому.

Онучкін уступає, а зібрання вибирає нового зводного й переходить до другої точки наради, до визволення арештованих товаришів. Вибирають ізоміж себе депутатію й уповноважнюють її рішучо зажадати звільнення арештованих, бо в протилежному разі вони всі лишають окопи. Депутація йде до комітету й через якийсь час вverteться ся з увільненими „зрадниками“.

Хвилювання втихають, а тим часом на землю спускається ся ніч, салдати залаштують у землянки й засинають. Найбільш некуці питання розглядають найпростішими способами, і тому можна їм спати спокійно. На верх ліса сходить повний червоний місяць і освічує своїм блідим світлом знов ті самі окопи, шпилі гір... і сплятих вартових.

У кущах легенько шелестить теплий весняний вітер, а в низу тихо дзюрочить по камінцях річка.

Це одно, що нарушує глибоку тишну нощі.

Де ж війна?

Нахом.

Західно-европейські соціалісти й російська революція.

Нашим читачам відомо, що після вибуху революції в Росії, російська революційна демократія почала агітацію в спріві загального миру. Буржуазні правителіства союзників Росії побачили себе перед небезпекою скорого миру без анексії і контрибуції. Щоби запобігти такій страшній для них небезпеці, вони рішили спробувати всі засоби для боротьби з миролюбивим настроєм російських народів. Засобом до цього вони вжили посилку делегації т. зв. правителів соціалістичних союзників, які мусіли вговорити російську демократію відмовити ся від стремління завести загальний мир без анексії і контрибуції. Такі соціалістичні делегації приїжджають від союзників і від невтральних держав. Між ними були:

Брантінг із Швеції, Тома, Ляфон, Муте, Кашен із Франції, О. Греде і Сандерс із Англії, де-Брукер і Вандервалльде із Бельгії.

Відомості про те, наскільки ці напів офіційні соціалістичні делегації осягнули свою мету, ми зустрічаємо в статті: „Притягальна сила російської революції“, яку містить Вл. Розанов у „Київській Мислі“ від 11. травня.

Приводимо цю цікаву статтю в скороченню. Усі делегації крім Раковського (румунський провідник соціалістів), які приїжджають до Росії, були правителів союзників соціалістами. Із їхніх промов видно, що вони мають на меті вговорити російську демократію не бути занадто радикальною (занадто ринчуюю). Один із французьких соціалістів після того, як побув на фронти, казав: „Якого ще демократизму бажають вони (салдати)?!“. — Натягаючи на демократичні реформи в війську. Другим завданням, задля якого правительство союзників післало своїх соціалістів до Росії, було: умовити нас (рос. соціал.) зректи ся змагань до заведення міжнародного миру без анексії і контрибуції.

Третя ціль цих соціалістичних делегацій була: відмовити нас від ідеї (стремління) скликати міжнародну мирову конференцію.

Цю делегацію зустрічали сердечно і також сердечно віпроважали. Але, я думаю, я навіть певен у тім, що коли вони верталися до Швеції в окремім заїзничім вагоні то там на одинці мусіли сказати собі: „Ні, з цим народом нічого не зробиш! Ми побачили богато більше, ніж уявляли собі. Як смішно було надати ся, що декілька людей зможуть уговорити і повести за собою цей великий океан революції“. Далі автор каже, що він певний того, що коли ця делегація повернула до дому, то вона сказала своїм правительствам, що російську революцію треба трактувати такою, якою вона є, треба пристосувати ся до неї, а не робити звітів спроби пристосувати її до своїх потреб.....

„Західно-европейські соціалісти нас знають дуже мал“. Вони навіть абсолютно не знають нашої мови. Зараз вони не в стані дати нам, що небудь нове. Навпаки, у нас для них відкривається цілий новий світ.....

... Коли читаєш закордонні часописи, то здається, що вони написані богато століть назад, бо так далеко ми поступили наперед. І навпаки, коли західно-европейська публіка читає наші часописи, то вона не може не почути, що політично вона лишила ся десь далеко позаду. Звідциля та нетерплячка, нерозуміння, яке можна запримітити в закордонних соціалістичних газетах...“

Цікаво, чи прийде до порозуміння між російською революційною демократією і демократією заходу? Чи в стані буде західно-европейська демократія відмовити ся від своєї ролі учителя? Чи зможе вона сама піти в науку до свого молодшого брата? Від того, як скоро західно-европейська демократія зрозуміє, що російська революція змінила в корені старі відносини, що тепер повстала нова величеська сила, яка дас напрямок мировій демократичній політиці, залежить успіх і будущість російської революції й західно-европейської демократії.

Австрійський парламент.

Австрійський парламент не мав три роки ніякої поживи, тому тепер тяжко приходить ся йому стравити те, що хто в цих тяжких воєнних часах подасть йому. На останній засіданні парламенту в дні 6. червня поставив чеський посол Франта внесення, що всі німецькі бесіди були вірно списувані в протоколі так, як виголосить ся. Треба знати, що крім Німців живе в Австрії ще вісім народів — в більшості з них Славяни. І хоч до тепер закон не забороняв послем виголосувати в парламенті бесіди в їх рідній мові, то в протокол вношувано їх у німецькій мові — і то в скороченню. Внесення, яке поставив посол Франта,

ухвалено 203 голосами проти 185 голосів. Голосували за внесенням всі Славяни — проти внесення Німців. Вислід голосування дуже занепо-коїв німецькі партії, бо вони думають, що коли піде так далішо, то парламент працювати не буде, тому що Славяни, опираючись на свою силу в парламенті, будуть ставити далекоїдні жадання, на які вкінці Німців ніколи не при-стануть.

І так відносини між Славянами й Німцями загострюють ся далі. На засіданні дня 15. червня виступив із величним обжалуванням правительства чеський посол Стржіберній. Його обвинувачення звертались головно проти порядків у таборі інтернованих (запертих) у Талергофі коло Грацу. Досить було тільки підроздінне, що хотіть не австрійські патріоти, щоби цілими сотками жінок, дівчат і старців, поковані в товарів вагонах, вивозити до Талергофу. Вивожених мучено та бито до крові. Заки владжено табор, інтерновані спали на голій землі і то без розбору: чоловіки біля жінок. Одежі не перемінювано, бо забірано людьї, у чим хто стояв, і гроши ні в кого не було.

Інтелігентних людей, головно попів забірано до найнижчих робіт і до роботи підганяно ударами. Зразу не було ніякої дезінфекції. Через те, як вибух сипний тиф, то в жертву йому впalo 1200 людей. На кладовищі в Талергофі лежить поховані приблизно 2000 людей. Малюнок із Талергофу зробив велике враження на послів. Чеський посол Кратохвіль зім'яв і його мусіли внести з парламенту.

Великий скандал виник під час промови посла Найнтайфеля. Хтось з боку підніс замітку, що в Галичині людей за щось вішають. Тоді німецький посол Гайне крикнув: „Ще за мало повішано“. Після цих слів зчинився страшний гвалт. Поляки та Чехи з пистолетами (кулаками) кинулись до Гайного кричучи: „Кат, катівський наймит!“ Крик був такий великий, що ніхто нічого не розбирав. Аж як президент завів Гайного до порядку й голова німецького національного союза заявив свій жаль із приводу смерті Гайного, — крик уложився. Взагалі славянські послі: Чехи, Поляки та Хорвати виводять перед парламентом усі кривди, які склалися для них під час війни за самодержавства в Австрії. Хорват Тіресіч-Попович підніс, що в політичному процесі, який йому відточено, використано його парламентарні й сеймові промови, на виразну згоду міністра справедливості Гохенбургера й на основі цих промов на суді, винесено висуд на смерть. Через те, що він не вірить у зміну обставин у Австрії, він зрікається ся дальшої промови, бо бойтися ся знов попасти під суд. Не щадив порядків і польський соціалдемократ Дашинський, який між іншим відзначив, що в Галичині вивішено 30.000 людів, а може ще й більше.

Від редакції. Хоч найбільших кривд від цього невиносного становища зазнав український народ у Галичині, та на Буковині — то на жаль українські послі в Австрії тільки придавляють ся до того, як їх братів беруть у оборону Чехи, Хорвати та Поляки. Сумно...

Із часописів.

„Громадська Думка“ часописъ полоненів Українців у Венцларі помістила в ч. 37.(84) передовицю під заголовком „Російська революція на мертвій точці“. Автором цеї передовиці є д. П.—кий.

Ми не знаємо теперішніх переконань д. П.—кого не хотіли би входити в полеміку (спір) із органом товарищів Венцларів, але ті промахи супроти правдивості стану річний у Росії, які зробив шановний автор, заставляють нас забрати слово в цій справі. Так то, ставляючи членів теперішнього правительства на рівні зі старим царським правителіством та запевнюючи, що теперішнє революційне правительство заміняє лише кільканадцять давніх цариків, уводить цим автор читачів у блуд. Бо, якби ми не знали д. П.—кого особисто, то сказали би, що такий погляд на справу, це переконання д. П.—кого. Тоді ми ставили би ся зовсім інакше до статті д. П.—кого — а тепер ми можемо висказати хиба свій подив. Ми запитаємо д. П.—кого, чи йому не видно, що принесла революція для Росії вже зараз? Гляньмо лише зі становища Українця, то побачимо, що та воля, яка уділила ся загалом Росії, уділила в великий мір і нам Українцям (наприклад: свобода слова, свобода зборів, свобода друку, рідна школа і т. д.). Але д. П.—кий бе на „земельне питання“. Чи д. П.—кий думає, що земельне питання можна розвязати одним поческом пера? Хай д. П.—кий подумає лише на те, що країна, яка зараз стала вільною, була закована через сотки літ у тяжких царських кайданах, що, по правді сказати, ті люди, які стоять тепер на чолі держави, мусять лічтися не з вільними горожа-

нами, але з суспільством, яке через сотки літ потувають над собою нагайку. Треба вийти у психіку теперішнього російського громадянина — та треба зрозуміти, що в Росії формально не існували закони (не було законів), не було ніякого державного ладу. І це все, що вимагає праці не кількох місяців і кількох людей — але ціліх років — а то й десятки років та ще праці цілого суспільства, хоче д. П.—кий бачити зараз готовим перед собою.

Лишче, коли так подивить ся шановний автор статті на Росію та вийде зі становища, що можна зробити зараз у Росії, а не зі становища, що треба зробити — то д. П.—кий змінить свій погляд і не скаже, що теперішнє російське правительство є олігархія (Слово це містить тяжкий заклад, а не засноване на управі держави, без участі народу).

Ми не хочемо наводити всіх промахів, якими согрішив д. П.—кий у своїй статті, бо це не щось нашої уваги, але ми хочемо сказати, що промовчання цеї статті може пошкодити нашу національну справу, тому що вороги украйнства можуть послужити ся нею як зброяю супроти нас. І коли ми виступили супроти погляду д. П.—кого, то при цьому руководимо ся лише цими мотивами (причинами, які нас спонукали), а не іншими.

В. М.

ВІЙНА.

(На основі німецького звідомлення).

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

На фландрійському фронті тривають завзяті артилерійські бої, та час від часу повторюють ся англійські наступи.

В багатьох місцях на фронті Артоа прийшли до горячих боїв. На схід від Лосу вдерлися Англійці в німецькі ополони, але в рукопашному бою їх знов відпerto. Також на ініціативі англійців від Бількура продерлися Англійці аж до других німецьких позицій, та другого дня сильним противаступом прогнали їх Німці звідтіля.

Здовж Есну, та в західній частині Шампані сильна пальба артилерії з обох боків, яка не перестає й у ночі.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Бої обмежують ся сильною стріляниною з гармат.

На інших фронтах не зайдло жодних змін.

У ПОВІТРИ.

Минулого тижня навістила ескадра німецьких літаків англійську столицю Лондон, та кинула кілька десятків бомб. Після урядових англійських звідомлень кинені Німцями бомби вбили 97 осіб, в тім числі 16 жінок і 26 дітей, та раніли 439 осіб, з них 122 жінок та 94 дітей.

Хроніка таборового життя.

ТАБОРОВЕ ВІЧЕ.

В середу, 13. червня, в 7. годині вечором відбулося таборове віче. Предсідателем вибрано т. Б.—та. На деннім порядку віча стояли слідуючі точки:

- 1) читання протоколу;
- 2) звідомлення „Центрального Комітету“;
- 3) вільні внесення;
- 4) події на світі.

Після читання протоколу референт „Центрального Комітету“ повідомив віче, що цими дніми до табору прийшли з російського „Червоного Хреста“ в Швейцарії 10 ящики сала, вагою на 107 пудів і 20 фунтів. Це сало розгорнуто в такий спосіб: в таборі видано на 814 людей, по 1½ фунта на чоловіка — 2035 фунтів, в лізареті на 180 людей — по 1½ ф. на чоловіка — 450 фунтів. Разом роздано в таборі 2485 фунтів. Відіслано на 59 робітничих команд — по 2 фунта на чоловіка — 2585 фунтів. Крім того видано в лізарет хворим Румунам і Англійцям — по 1 фунту на чоловіка — 219 ф.

Лишилось у „Ц. К.“ 179 ф. для роздачі приїзжаючим з робітничих команд товаришам.

Дальше одержав „Центр. Комітет“ 28 ящики вудженини, вагою 66 пудів і 24 фунтів, яку розділено лише у таборі й лізареті по 2½ ф. на чоловіка.

Крім того одержав „Центр. Комітет“ 20 ящики овочій, 1500 цигарок, 360 фунтів чаю, 3 мішки гречаних крупу (7 пудів і 13 фунтів), 9 голів цукру (6

У кінці референт „Центр. Комітету“ подав надію, що табор має одержати ще три транспорти подарунків від червоного хреста, про що надіслано у „Центр. Ком.“ повідомлення.

Після спростовування до звідомлення голови „Ц. К.“ порушено питання, що робити з чаем. Відкрила ся широка дискусія, в якій виявилися дві думки: одні казали продати цей чай і гропі повернути на добродійні ціли, а другі казали, щоби подарувати його в чайню. При голосуванню більшістю 123 голосами проти 121 ухвалено продати чай по 4 марки за фунт, а гропі повернути на добродійні ціли.

На цьому, за пізнім часом, продовженне віча перенесено на другий день.

На другий день при вільних внесеннях голова „Ц. К.“ т. Ч—їй поставив запит до віча, хто має стерегти барак „Ц. Комітету“, в якому лежать подарунки. Ухвалено поручити сторожу барака „Стч“.

Порушену т. Г—ком справу комісії для будови пам'ятника залагоджено в той спосіб, що президія комісії має разом із Генеральною Старшиною дбати про те, щоби пам'ятник здвинути як найскорше.

Нарешті проф. С—ч забрав слово й палкою бесідою завізвав громаду, щоби вона жертвувала гропеві датки на Національний фонд російської України.

Внесення т. С—вича одноголосно ухвалено.

По цім т. Т—їй повідомив віче, що вже тепер громада розчислює на 2000 марок на Український національний фонд, які відошлються в Київ. Заразом запропонував т. Т—їй вічеві послати з гропів від раштатської громади привіт до „Української Центральної Ради в Київ“ і відчітав текст привіту. (цей текст подаємо на іншім місці „Розсвіту“). Внесення т. Т—кого ухвалено.

По цім слідував реферат т. М—вича про подїї на світі. Освітлюючи ці подїї, шановний референт застосував ся довший час над останніми подїями в Росії. Із освітлення подїй референтом виходило, що краще було би, якби в Росії правило таки царське правительство. Так на приклад, після сльв референта, в Росії тепер узнали, що царське правительство ще за „небіщика“ (?) царя, уходячи в договір із союзниками, лишило собі вільну руку що до заведення окремого миру. А вже революційне правительство зробило інші умови зі союзниками. На основі цих умов російське правительство стремить до загарбання чужих країн, в тім числі й Галичини (?), чим виключає всяку думку про окремий мир. Граючина почуттях полонених, які, як це всім відомо, дуже бажають миру, референт заганяв у „дубину“ й Керенського, за те що той стремить створити армію, як ціле демократичне міністерство, за те що воно не заводить миру. Тут насмілюємо ся пригадати шановному референтові, що через цілій час із Росії доходять вістки про готовість тимчасового правительства вступити в мирові переговори. І як досі ще нема миру, то ні в якім разі це не вина нового тимчасового правительства. Далі референт із захопленням передав вічеві, як хтось (певно люди, які бояться денної світла, або агенти старого правительства), як цей хтось кричав на вулицях Петербурга: „Долой демократичне правительство“. Натомість референт довго тішився тим, що галицьким Українцям дозволено говорити в парламенті по українськи, та подібно розяснював цей „великий“ поступ.

За пізним часом закінчення реферату перенесено на суботу.

Вашко Й. Пахом.

До місцевих мужів довірря на робітничих командах.

Останніми часами до Секретаріату звертаються деякі мужі довірря з такими безпідставними й не перевіреними скаргами, що Секретаріат не має жадної можливості залагодити ці скарги.

Часто мужі довірря, забуваючи про тяжкий стан полону, прохають переводу до інших господарів, подаючи дуже неважні причини такі на приклад, як непривітливість господаря і т. д. Особливо це часто трапляється на господарських роботах. Далі мужі довірря часто скаржаться на те, що вахмани або господари не дозволяють їм користуватися вільним часом у середу й суботу.

Як відомо мужам довірря, на останньому вічу перед відіздом мужів довірря на команди, було ухвалено, що мужі довірря будуть мати вільний час у середу й суботу, але лише тоді, коли на то позволяють місцеві обставини, і коли мужі довірря вживають вільний час задля обовязків супроти своїх товариців.

Цю постанову склавали самі мужі довірря, які казали, що користування вільним півднем у

середу й суботу тільки утруднює сповненнє їхньої задачі.

Крім того деято з мужів довірря надужиав своє становище, вимагаючи від інших товаришів осібного пошанування та окремої вигоди для своєї особи. Деякі мужі довірря викликавали своїм особистим поведінням навіть сварки й не порозуміння між товаришами.

Тому Секретаріат прохаче всіх мужів довірря прийняти до відома ось що:

1. Подавати до залагодження треба лише важні й докладно перевірені справи. Дрібні скарки полагоджувати на місці, порозумівавши ся з вахманом і біргермайстром.

2. Користувати ся вільним часом у середу й суботу можна лише там, де на те позволяють місцеві обставини, й де немає противенств із боку біргермайстра або вахмана.

3. Поводити ся з товаришами так, щоби не викликавати у них роздратовання та не штовхати їх до сварок межі собою, або з вахманом. Секретаріат.

ПОЧТОВА СКРИНЬКА.

Тов. „Якхоч“. Як собі хочете, але Вашої дописи ми помістити не можемо. Ви хотіли її „трехі підмастити“, але, як кажуть, передали куті меду.

СИДІР УСЕНКО з Херсонщини, Елісаветградського повіту, зі с. Тишковки шукає свого племінника Івана Зазимка, про якого пишуть із дому, що він знаходить ся в полоні в Німеччині. Просить відкликувати ся на таку адресу: Rastatt (Baden) табор полонених, Сидір Усенко № 6880.

Віра Лівонюк із дітками Василем і Михайлком із села Хойна, Минської губернії Пинського повіту, шукає свого чоловіка Василя Фед. Лівонюка, який знаходить ся в полоні, і тому просить відізвати ся та сповісти про місце його побуту.

Зповістити на адресу: село Поросюки, Більського повіту на Підлясю.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

1. Гаврило Кривоносів, 38 років життя, хлібороб із Підліснівки, Томського округа, жених із Катериновою роду Гарінко, колишній солдат 38. сибирського полку, умер у раштатському таборовому лізареті на 13. мая 1917. р. на запалення легких.

Похорони відбулися 15. мая 1917. р.

2. Олександр Мельник, син Прохора і його подруги Феодори, 25. роців життя, коваль із Трубилки, скверського повіту, київської губернії, колишній солдат 44. полку російської піхоти, умер у раштатському таборовому лізареті на 30. мая 1917. р. на сухоті.

Похорони відбулися 1. червня 1917. р.

3. Константин Куднів, колишній солдат російської інфanterії, 6. роти, рожденій 21. 5. 1884. року в Іванівці, уфімського округа, умер на 4. червня 1917. р. у резервовім лізареті IV. в Раштаті на внутрішню хворобу.

Похорони відбулися 6. червня 1917. р.

4. Максим Береговський, рожденій 20. січня 1893. р. в Шемелінцях, Волинської губ., хлібороб, жених із Стефанією з роду Ворончук, умер у раштатському таборовому лізареті на 11. червня 1916. р. на сухоті.

Похорони відбулися 12. червня 1917. р. Всі чотири покійні Земляки спочивають на цвинтарі в Нідерблії.

Вічна їм пам'ять!

КНИГАРНЯ

Видавництва „Український Рух“ має до продажі ось такі книжки по господарству.

Плеканіс овочевих дерев і корчів	1 м.— ф.
Наука про народне господарство ч. I. I	— ”
ч. II. 1 ”	— ”
Управа пашених ростин, рілі, сіно-	
жатій пасовиску	— ” 70 ”
Про поміч при породах у худоби	— ” 50 ”
Головні основи управи господарсь-	
ких ростин	— ” 50 ”
управа лютину або вовкині	— ” 20 ”
Сіяна трава „люцерна“	— ” 24 ”
Пашні бураки	— ” 40 ”
Крім господарських книжок одержала книгарня	
ще ось такі підручники:	
Читанка для приготовчої кляси учи-	
тельських семенарій. Барвінський	2 ” 40 ”
Повний збір творів С. Рудансь-	
кого, I. II. III. томи.	
Кожен том окремо коштує	2 ” 50 ”

Цими днями книгарня одержала незвичайно цікаві книжки соціального змісту, а то такі:

Соціальна революція	— ” 50 ”
Хто з чого живе?	— ” 20 ”
Кому підічний маніфест	— ” 20 ”
Вереміївська буча	— ” 20 ”
Здобуття бастілії	— ” 5 ”
Гадяцькі постулати і Гетьман Ви-	
ловський (Анкети)	— ” 40 ”
Як Москва нищила Україну брошуря	— ” 40 ”
З великих днів—О. Кобца вірші	— ” 35 ”

У ВАГА.

Книгарня віддавництва „Український Рух“ оповідає отсім товаришів, що ось такі книжки в зовсім розпродані: „Геометрія“ Ситницького, „Хіба ревуть воли, як ясла повні“, „Житте і здоровле люді на Україні“, „Політичні пісні українського народу“, „Українські єтюві стрільці“, „З чого виникла війна“, „Національний і соціальний момент в українській історії“, „На пристані“ Винниченка, „Шкільний огорід“ Глодзинського.

Відтепер цих книжок дістати в книгарні не можна, тому просимо замовлень на них не присилати.

Книгарня.

Повідомлення експедиції „Розсвіту“.

Робітничі команди й окремі товариші, які передплачують нашу часопис але не з нашої вини не дістають правильно часописів, мають право рекламиувати (тобто домагатися, що раз вишикти) того числа „Розсвіту“, яке вони не одержали.

Управа експедиції „Розсвіту“.

Я. Тарасовський—25 м., А. В.—10 м., В. Сербин—25 м., В. Мороз—15 м., А. Миколаєвич—12 м., І. Семенів—2 м., І. С.—10 м., Г. Кожуховський—10 м., Т. Пархоменко—15 м., І. Полтавець—2 м., Б. Загорулько—2 м. 10 ф., Косенко—1 м., Саєцький—1 м., В. Крижановський—1 м., Летюк—60 ф., Т. Бондар—3 м., А. Мельник—2 м., Г. Кацура—20 ф., П. Ісааків—20 ф., Я. Дубницький—1 м., Піка—1 м., Кірієнко—3 м., І. Калюжний—10 м., Чарнецький—1 м., Попельнюк—1 м., Ш. Биховський—2 м., Ефремів—50 ф., Трохименко—3 м., А. Воловик—1 м., Данчук—1 м., Ейгензее—4 м., Гондарук—20 ф., Нико—2 м., Андрушко—50 ф., Ерема—1 м., Арсеко—20 ф., Бевз—15 ф., Львів—1 м. 20 ф., Дубчинський—1 м., Богаченко—3 м. о. П. Катеренюк—25 м., Іванна Катеренюка—5 м., Володимир Катеренюк—1 м., Омелько Катеренюк—1 м., Ободянік—10 м., Ф. Берекет—5 м., А. Голома—2 м., А. Назаренко—4 м., П. Засядко—1 м., О. Крижановський—5 м., А. Ігнатенко—4 м., П. Нагога—2 м., Мосієвич—2 м., Насвіт—3 м., М. Савела—1 м., Сухар—2 м., Кощієнко—2 м. 50 ф., Валькований—2 м. 50 ф., Бардинов—2 м. 50 ф., Апанасенко—2 м. 50 ф., Фалендиш—2 м. 50 ф., Різників—50 ф., Шаповал—3 м., Савченко—2 м., Юницький—1 м., Мичка—лов—50 ф., Шопша—1 м., М. Паращук—15 м., Зірко—4 м. 50 ф., Скрипніченко—1 м., В. Сімович—20 м., Сафіян—